

VELOLUČKA ETNOLOŠKA MONOGRAFIJA – OGLEDALO LOKALNOG IDENTITETA

*Marko Šeparović Bogomoja: Hrvatski
narodni život i običaji u Veloj Luci
(Vela Luka: Lanterna, 2020.)*

Klementina Batina, Zagreb
klementina@hazu.hr

Novi izdavački poduhvat udruge *Lanterna* iznjedrio je etnološku monografiju „Hrvatski narodni život i običaji u Veloj Luci“ (316 str.), istaknutog Velolučanina, korčulanskog književnika i profesora Marka Šeparovića Bogomoje (1891. – 1944.). Rukopis *Hrvatski narodni život i običaji u Veloj Luci na otoku Korčuli* (1934.–36.) čuva se u arhivu Odsjeka za etnologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (sign. SZ 214, 130 str.). Nastao je u godinama prisilnog umirovljenja profesora Šeparovića, tijekom kojega se je intenzivnije posvetio spisateljskom radu. Suradnja s Hrvatskom (tada Jugoslavenskom) akademijom odvijala se je preko prof. dr. sc. Dragutina Boranića, urednika *Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena* i člana Folklorskog odbora. O toj suradnji nema puno tragova osim zapisa odborskih sjednica u kojima se izvještava o prinosu „Vela Luka na Korčuli. Narodni život i običaji“ Marka Šeparovića koji je pristigao u tri dijela te bio honoriran i prihvaćen za objavu u *Zborniku* (zapisnici sjednica od 1935. god. / I. dio, 1936. god. / II. dio i 1938. god. / III. dio). Iako je već prvi dio rukopisa prema napatku urednika Boranića bio priređen za tisak u prvom svesku *Zbornika za 1937. godinu*, trebalo je proći još osamdeset i pet godine do njegove objave.

Knjiga „Hrvatski narodni život i običaji u Veloj Luci“ objavljena je u tri stotine primjeraka u Biblioteci posebnih izdanja nakladnika Lanterna – Vela Luka. Radi se o izdanju koje osim kritički priređenog rukopisa sadrži i tri popratne studije koje donose dosad nepoznate činjenice iz života i djelovanja Velolučanina Marka Šeparovića te valoriziraju njegov rukopis s etnološkog i filološkog aspekta. Znanstvenoj obradi građe doprinosi opsežan i pomno izrađen rječnik manje poznatih riječi i izraza, kazalo osoba i geografskih pojmova, a vizualnoj prezentaciji oblikovanje tvrdo ukoričenih korica s portretom-crtežom Marka Šeparovića autora Josipa Horvata Međimureca kao i pomno odabrane fotografije iz privatnih ostavština, Zbirke digitalnih preslika udruge Likovno stvaralaštvo Vela Luka i Državnog arhiva u Dubrovniku.

Urednik i priređivač knjige Tonko Barčot uložio je velik trud i znanje kako bi originalan rukopis transkribirao te unio nužne intervencije i dodatna tumačenja koja su bila potrebna za njegovo razumijevanje u suvremenom kontekstu. Čitatelju je rukopis približio u uvodnom *Uredničkom slovu* i u studiji *O autoru i životnoj beskompromisnosti* u kojoj je opisao „filmski intrigantnu priču“ o autoru

ove etnografije. Šeparovićev rukopis objavljen je u obliku u kojem je originalno strukturiran – prema poglavljima *Osnove za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu* dr. Antuna Radića. Radić je etnografsku upitnicu sastavio 1896. godine te ju objavio iduće godine u drugoj knjizi Akademijina *Zbornika* kako bi potaknuo suradnike na holističko i objektivno opisivanje materijalnih i duhovnih aspekata tradicijske kulture Hrvata. Šeparović je, dosljedno slijedeći strukturu Radićevog naputka, opisao tradicijsku kulturu Vele Luke odnosno otoka Korčule kroz dvanaest poglavlja: *I. Priroda oko čovjeka; II. Tjelesni ustroj naroda; III. Jezik; IV. Životne potreštine; V. Rad; VI. Život; VII. Pravo; VIII. Običaji; IX. Zabave; X. Poezija; XI. Vjervanjanje; XII. Iskustvo, znanje, mudrovanje*. Znanstvenu valorizaciju Šeparovićevog marljivog etnografskog rada donosi dr. sc. Tvrtko Zebec u svojoj studiji *O Bogomojinim zapisima narodnih običaja u Veloj Luci*. Dr. sc. Zebec ističe kako se u Šeparovićevim opisima godišnjih, radnih i životnih običaja kao i u opisima međusobnih odnosa, filozofiji i načinu razmišljanja Velolučana i Korčulanana može istinski uživati te žali što zapisivač zbog nedostatka vremena nije sve teme detaljno opisao iako je o njima kritički promišljao. Također ističe vrijednost i jedinstvenost Šeparovićevih zapisa koji su zabilježeni prema kazivanju zapisivačeve majke Palme ud. Šeparović i drugih starijih kazivača iz Vele Luke čime je ostvaren uvid u stanje tradicijske kulture, života i običaja iz razdoblja od sredine 19. stoljeća do sredine 1930-ih godina. Velik znanstveni doprinos ovom izdanju je studija Petra Milata Panže pod nazivom *Osvrt na jezik Šeparovićeva rukopisa*. Autor u studiji detaljno analizira govor Vele Luke i

Visoka ocjena izdanja, zanimljivost i aktualnost teme te dosljedna primjena znanstvenog pristupa u pripremi kritičkog izdanja rukopisa zasigurno će potaknuti brojne Velolučane i Korčulane, ali i širu znanstvenu i stručnu javnost na čitanje ove knjige.

Blata te jezik kojim piše Marko Šeparović u usporedbi s današnjim velolučkim govorom. Milatov rječnik posuđenica i lokalizama prava je škrinjica jezičnog blaga koja slikovito ocrtava velolučki život i običaje iz Šeparovićeva vremena. Recenzenti knjige su prof. emerita Elsie Ivanchich Dunin sa Sveučilišta u Kaliforniji i povjesničar dr. sc. Franko Mirošević. Prof. Mirošević je, kao Velolučanin i dobar poznavatelj međuratne prošlosti Vele Luke i otoka Korčule, u svojem osvrtu na rukopis istaknuo kako se radi o *jedinstvenom i dragocjenom rukopisu kapitalnog značaja za kolektivni identitet Vele Luke, čitavog otoka Korčule i šireg južnodalmatinskog prostora*. Ovako visoka ocjena izdanja, zanimljivost i aktualnost teme te dosljedna primjena znanstvenog pristupa u pripremi kritičkog izdanja rukopisa zasigurno će potaknuti brojne Velolučane i Korčulane, ali i širu znanstvenu i stručnu javnost na čitanje ove knjige.